

Концепція впровадження конкуренції в централізованому теплопостачанні України

ГЕЛЕТУХА ГЕОРГІЙ, к.т.н.

ГОЛОВА ПРАВЛІННЯ, БІОЕНЕРГЕТИЧНА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ

Проблеми ринку тепової енергії в Україні

Внаслідок **монопольного** становища підприємств ТКЕ в секторі ЦТ України та **недосконалого законодавства**, існують проблеми:

- ✓ Відсутність передумов для конкуренції у сфері теплопостачання.
- ✓ Високі ціни на теплову енергію;
- ✓ Зношеність основних фондів, високі втрати, низька ефективність;
- ✓ Недостатність власних фінансових ресурсів підприємств ТКЕ;
- ✓ Відсутність стимулів для підвищення ефективності виробництва ТЕ.
- ✓ Існування бар'єрів для доступу до тепломереж незалежних виробників ТЕ.
- ✓ Відсутність/недостатність інвестицій, як наслідок недосконалості існуючих механізмів тарифоутворення («собівартість +6%»).

Вихід: впровадження конкурентного ринку тепової енергії на зразок європейських країн, що переважно вже створили конкурентні ринки тепової енергії, а решта країн ЄС рухаються в цьому напрямку.

Модель конкурентного ринку теплової енергії, що пропонується для України

- Конкурентний ринок ТЕ за моделлю «*єдиного покупця*».
- За основу пропонується прийняти *Литовську модель* конкурентного ринку ТЕ.
- *Щомісячні аукціони* серед виробників ТЕ. При цьому ціна теплової енергії на аукціоні не повинна перевищувати граничну ціну оператора.
- Тариф на теплову енергію для кінцевих споживачів в результаті конкуренції виробників не може бути вищим, ніж за умови відсутності такої конкуренції.
- Прозорий механізм і недискримінаційні правила приєднання незалежних виробників до тепломереж.
- Фінансовий анбандлінг існуючих ТКЕ, заборона перехресного субсидіювання.
- Відкриття можливості приватизації джерел теплової енергії комунальної власності.

Необхідна реформа системи централізованого теплопостачання з метою створення конкурентного ринку ТЕ в Україні. Розробка необхідних змін до законодавчих актів можлива протягом 2017 р., а до підзаконних актів – в першій половині 2018 р.

Модель конкурентного ринку теплової енергії, що пропонується для України (2)

Стан впровадження:

- Робоча група при ДАЕЕ працює з лютого 2016 року (було проведено 8 робочих нарад та ряд допоміжних зустрічей).
- Група консультантів за підтримки проекту МЕРП USAID з серпня 2016 року працює над Концепцією впровадження конкурентного ринку теплової енергії в Україні.
- Концепція розроблена та представлена ДАЕЕ в жовтні 2016 року.
- Концепція обговорена та підтримана на відкритій нараді Робочої групи при ДАЕЕ 26 жовтня 2016 року (блізько 70 учасників).
- Концепція представлена на більш як 20 конференціях/семінарах/зустрічах та оприлюднена у більш як 20 публікаціях.
- Розроблено проект Закону щодо впровадження конкуренції в системах теплопостачання, який перебуває на фінальній стадії обговорення Робочою групою при ДАЕЕ.

Що таке конкурентний ринок тепла?

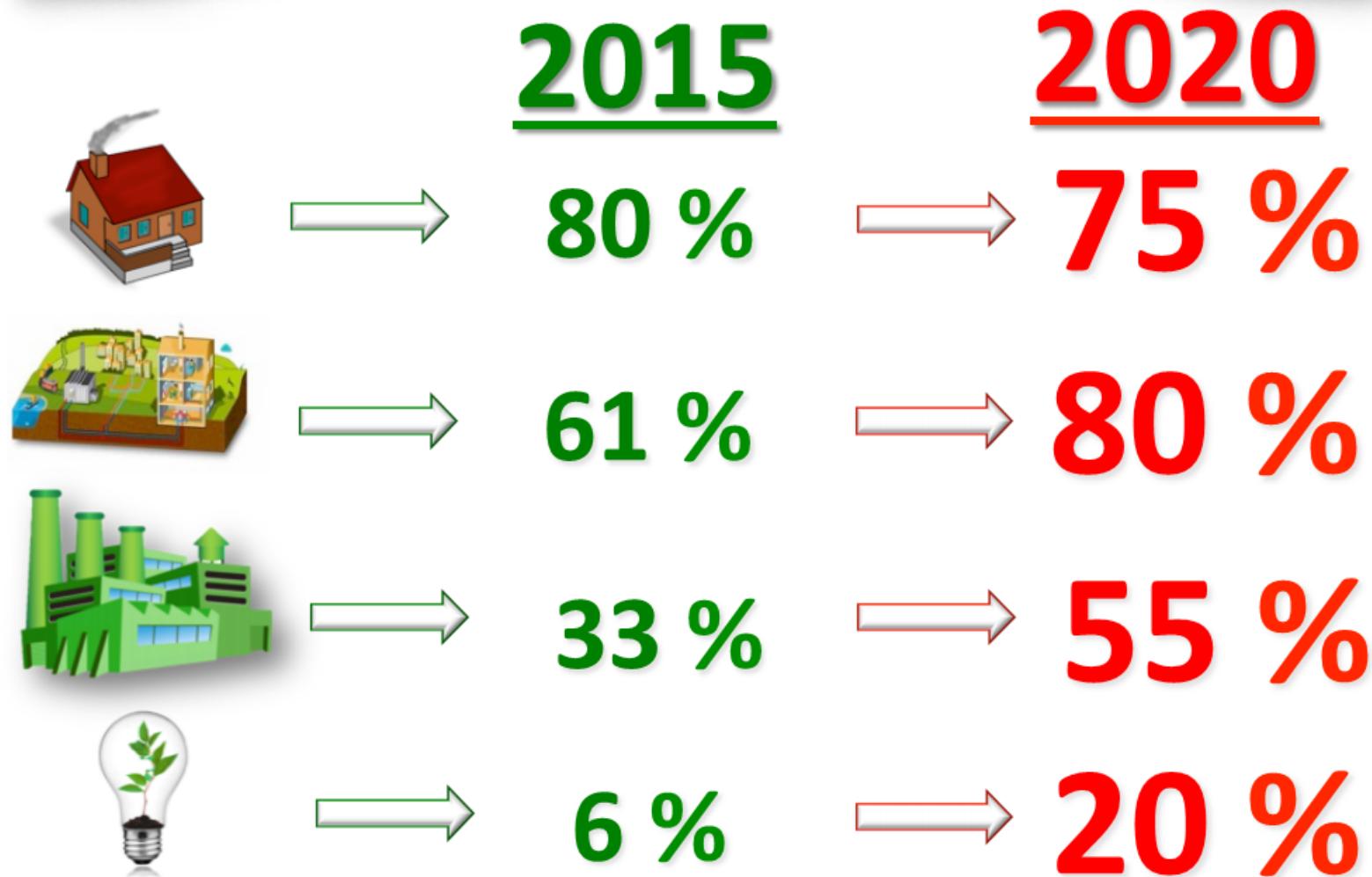
Існуюча ситуація в теплопостачанні:

Ситуація після впровадження конкурентного ринку тепла:

The use of biomass for energy production in Lithuania

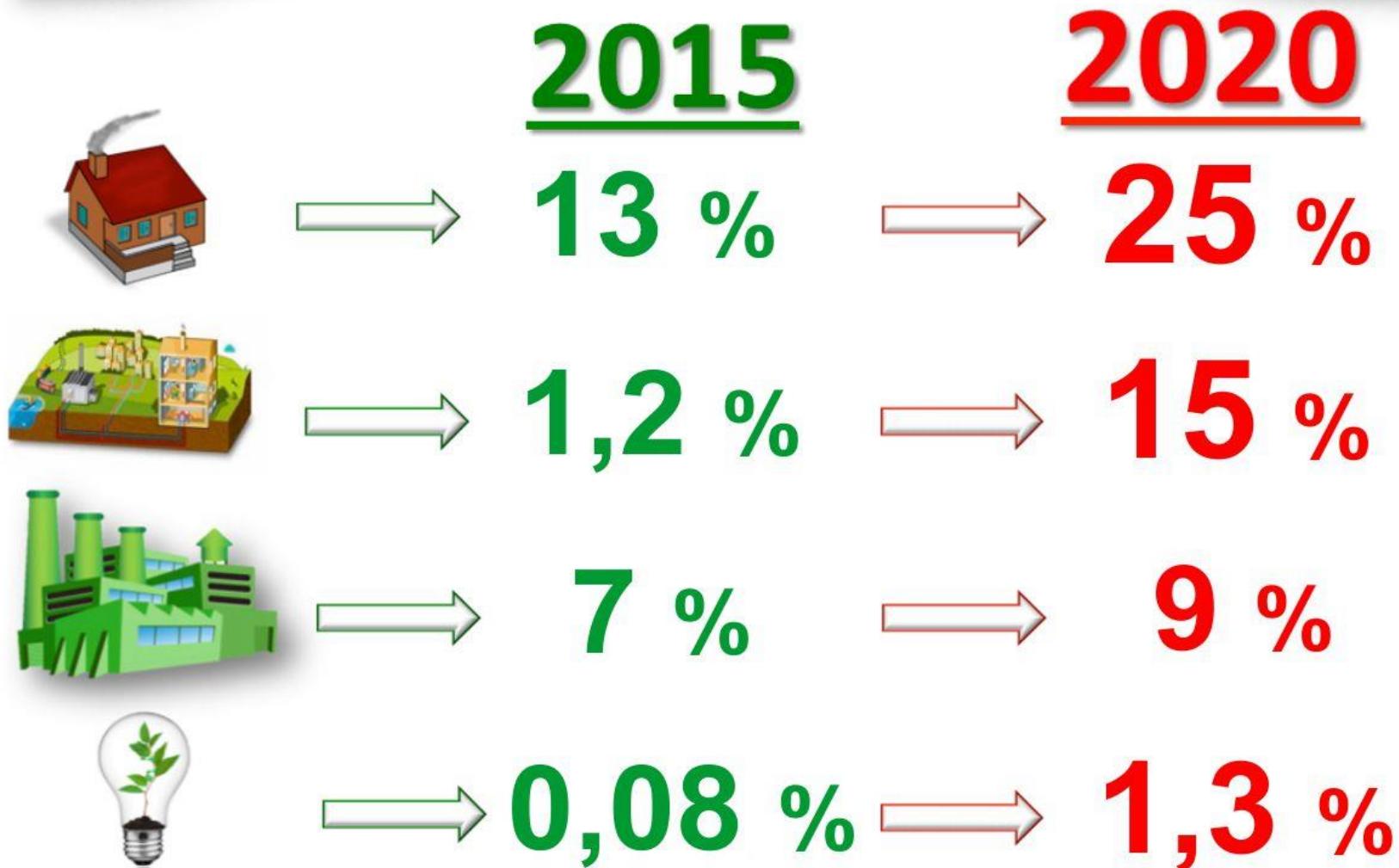

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ДЕРЖЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ

Використання БМ для виробництва енергії в Україні

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

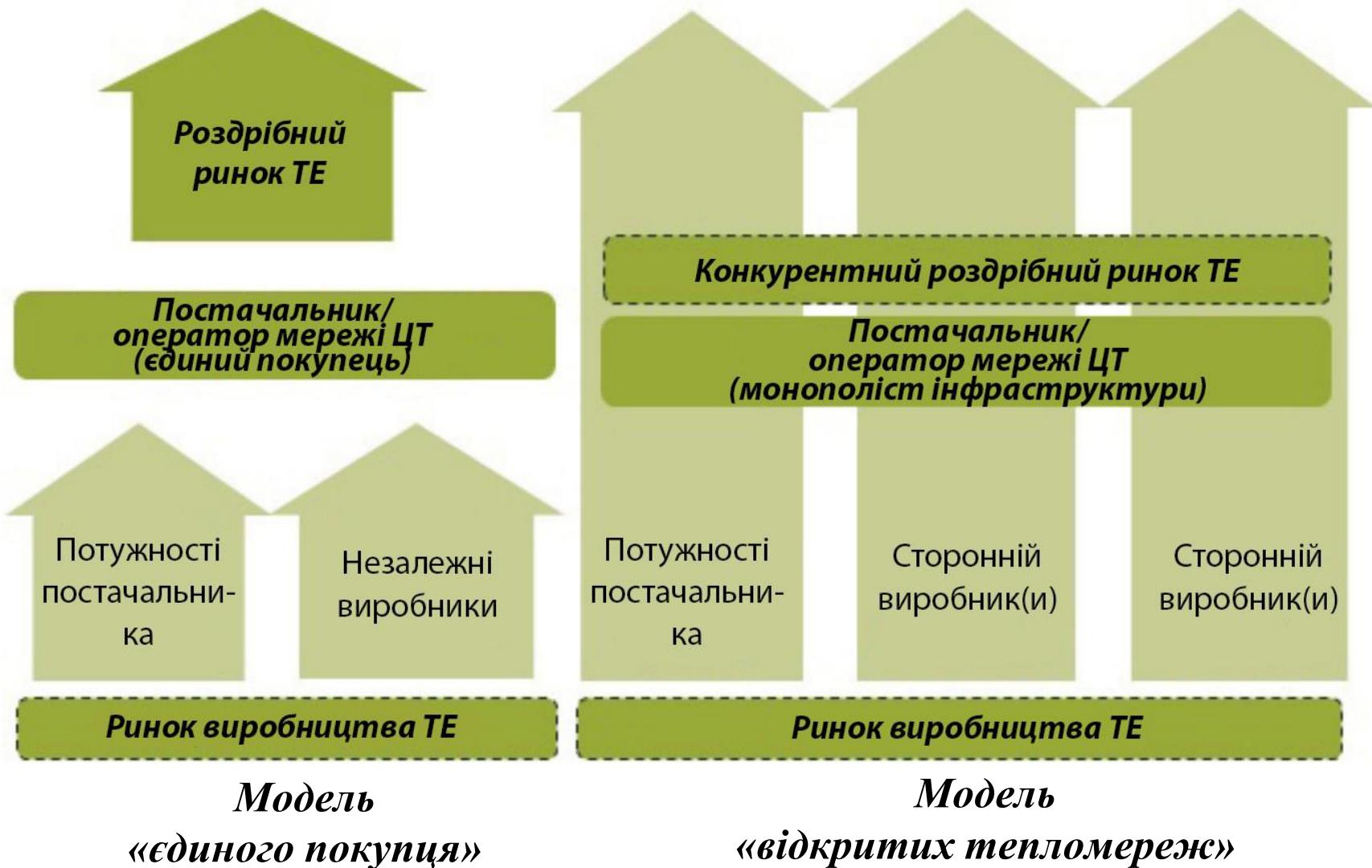

ДЕРЖЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ

Підходи до регулювання ринків теплової енергії та встановлення тарифів на теплову енергію

- Тарифи встановлюються теплопостачальними компаніями на конкурентному ринку ТЕ. Спеціальний уповноважений орган наглядає за ринком теплової енергії на предмет виконання існуючих норм конкурентного права (Швеція, Фінляндія, Данія, Німеччина, Австрія, Бельгія, Франція, Великобританія). Ефективна конкуренція між виробниками ТЕ в системі ЦТ та між ЦТ та іншими схемами теплопостачання не дає можливості постачальникам встановлювати завищені ціни на ТЕ.
- Застосовується спеціальний підхід до встановлення тарифів для ЦТ з метою стимулювання ЦТ у порівнянні з іншими схемами теплопостачання, такими як електроопалення (Норвегія) та індивідуальне опалення на природному газі (Нідерланди).
- Максимальні тарифи визначаються згідно встановленої методології і для кожної компанії затверджуються *незалежним національним регулятором*. При цьому компанія *може відступити від встановленого тарифу в сторону його зниження* (Естонія, Латвія, Литва, Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Болгарія, Македонія).
- Тарифи визначаються згідно встановленої методології та затверджуються національним регулятором. Теплопостачальна компанія *не може відійти від встановленого їй тарифу* (Росія, Білорусь, Румунія, Україна).

Базові моделі ринку ЦТ

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ДЕРЖЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ

Приклади застосування моделей ринку ТЕ в ЄС

<i>Модель «єдиного покупця»</i>	<i>Модель «відкритих тепломереж»</i>	
<ul style="list-style-type: none">➤ Швеція➤ Фінляндія➤ Естонія➤ Латвія➤ Литва➤ Німеччина➤ Данія	<ul style="list-style-type: none">➤ Норвегія➤ Угорщина➤ Хорватія➤ Нідерланди➤ Великобританія➤ Італія➤ Польща (переважно)	<p><i>Польща:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Кілька великих міст протягом кількох останніх років.• Нова версія закону «Про енергетику», яка дозволяє прямий продаж ТЕ споживачу прийнята лише у 2013/2014 pp.

Очікувані результати впровадження конкурентного ринку теплової енергії в Україні

- ✓ Створення конкуренції в секторі централізованого теплопостачання.
- ✓ Підвищення ефективності виробництва теплової енергії для Операторів і незалежних виробників.
- ✓ Впровадження безперешкодного доступу до теплових мереж на основі недискримінаційних умов підключення незалежних виробників.
- ✓ Зростання приватних інвестицій в секторі централізованого теплопостачання.
- ✓ Зростання заміщення природного газу біомасою та іншими альтернативними джерелами енергії в секторі ЦТ.
- ✓ Підвищення попиту на біопаливо та інші альтернативні джерела енергії в секторі ЦТ.
- ✓ Створення нових робочих місць в секторі виробництва і заготівлі біопалива та виробництва відповідного біоенергетичного обладнання.

Відповідність Концепції впровадження конкурентного ринку теплової енергії в Україні поточній політиці ЄС

Стратегія ЄС у сфері теплопостачання та охолодження*:

- Частка відновлюваних джерел енергії в теплопостачанні є найбільшою в країнах Балтії та Скандинавії (від 43% в Естонії до 67% у Швеції). З метою досягнення цілей ЄС до 2020 року, частка відновлюваних джерел енергії постійно зростає.
- Європейська Комісія сприятиме:
 - Використанню відновлюваних джерел енергії з метою заміни застарілих котлів на викопному паливі та прискоренню впровадження відновлюваних джерел енергії в системах централізованого теплопостачання і ТЕЦ.
- Комісія аналізуватиме різні способи переходу до ефективних, декарбонізованих енергетичних систем, заснованих на використанні відновлюваних джерел енергії та відпрацьованого тепла. До аналізу включатимуться системи централізованого теплопостачання та охолодження.

* https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/1_EN_ACT_part1_v14.pdf

Відповідність Концепції впровадження конкурентного ринку теплової енергії в Україні поточній політиці ЄС (2)

ДИРЕКТИВА 2012/27 EU ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ від 25 жовтня 2012 р. «Про енергоефективність» *

«Ефективне централізоване теплопостачання і охолодження» - система централізованого теплопостачання або охолодження, що використовує мінімум **50% відновлюваної енергії, 50% скидного тепла, 75% тепла від когенерації або 50% комбінації такої енергії та тепла.**

Якщо оцінка і аналіз виявили потенціал для застосування **високоефективної когенерації та (або) ефективного центрального теплопостачання і охолодження**, вигода від яких перевищує витрати, то держави-члени вживають належних заходів для їх розвитку.

* <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=celex%3A32012L0027>

Відповідність Концепції впровадження конкурентного ринку теплової енергії політиці України

Проект енергетичної стратегії України до 2035 року*:

✓ *Стратегія передбачає як пріоритет:*

- Стимулювання розвитку конкурентного середовища та розділення діяльності з виробництва, транспортування та постачання теплової енергії;
- Забезпечення права вільного доступу виробників теплової енергії до теплових мереж;
- Розробка Національної програми теплозабезпечення .. з розширенням частки відновлюваної енергетики та локальних палив, передусім біомаси та відходів;

✓ *Ціль 4 Стратегії: розвиток енергетичних ринків*

- Удосконалення законодавства щодо формування конкурентного середовища у сфері теплопостачання;
- Скасування перехресного субсидіювання.

*http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245165746&cat_id=24516572

Відповідність Концепції впровадження конкурентного ринку теплової енергії політиці України (2).

Проект Концепції реалізації державної політики у сфері теплопостачання (Мінрегіон)*:

- Перехід від монополізму, на принципи ринкових відносин;
 - Приватизація джерел генерації теплової енергії як засіб реалізації визначених пріоритетів конкурентної та інвестиційної політики у сфері теплопостачання.
- ✓ *На другому етапі (2019 - 2025 роки) передбачається:*
- розвиток конкурентного середовища в сфері теплопостачання;
 - досягнення частки використання альтернативних джерел енергії в загальному балансі систем теплопостачання до **30 %**.
- ✓ *На третьому етапі (2026 – 2035 роки) передбачається:*
- досягнення частки використання альтернативних джерел енергії в загальному балансі систем теплопостачання до **40 %**.

* <http://www.minregion.gov.ua/press/news/minregion-rozpochinaye-gromadske-obgovorennya-kontseptsiyi-realizatsiyi-derzhavnoyi-politiki-u-sferi-teplopostachannya/>

Відповідність Концепції впровадження конкурентного ринку теплової енергії політиці України (3).

Позиція Мінрегіону, надана у відповідь на лист Торгово-промислової палати від 28.11.2016 р. щодо впровадження конкуренції в ЦТ.

- ✓ До розроблення прозорого **механізму приєднання НВ** до теплових мереж, необхідно здійснити заходи з модернізації систем теплозабезпечення та теплових мереж, без чого *мова про створення ринку йти не може*.
- ✓ **Запровадження анбандлінгу** призведе до підвищення тарифу на теплову енергію для кінцевого споживача, зокрема, через підвищення тарифу на транспортування.
- ✓ **Відсутність державного регулювання** ринку ТЕ і безвідповідальності всіх компаній перед кінцевим споживачем призведе до зниження надійності та якості послуг з теплопостачання, зокрема, через впровадження *резервування*, що потребує додаткових фінансових витрат та ускладнює режим відпуску ТЕ.
- ✓ Механізм державно-приватного партнерства **розглядається як альтернатива приватизації** джерел теплової енергії.

Дякую за увагу!

Гелетуха Г.Г.

тел./факс: 044 332 9140
E-mail: geletukha@uabio.org
www.uabio.org

